

Konkurentsiamet
info@konkurentsiamet.ee
Tatari 39
10134, Tallinn

Teie 30.06.2021 nr 7-1/2021-140-4

Meie 19.07.2021 nr 1.10-11/2021/4102-2

Narva linnas soojuse ostukonkursi korraldamisest

Austatud Märt Ots

Olete meile adresseeritud kirjas soovinud saada ministeeriumi hinnangut Narva linna soojusega varustamise jätkusuutlikkusele energia- ja kliimapolitika aspektist hinnatuna. Teie pöördumisest selgub, et amet on oma 2021. aasta 15. juuni kirjaga palunud ka Narva linnas kaugkütte võrguteenust osutava AS Narva Soojusvõrgud hinnangut soojuse tootmise jätkusuutlikkusele ning sellega kaasnevalt vajaliku ostukonkursi korraldamise vajalikkusele. Oma 2021. aasta 25. juuni vastuses ei ole AS Narva Soojusvõrgud välistanud soojuse ostukonkursi korraldamise vajadust.

Narva linna varustab kaugküttega Balti elektrijaama 11. energiablokk ning selle puudumisel gaasi kasutatav reservkatlamaja. On oluline toonitada, et 11. energiablokk toodab soojust vaid siis, kui sama energiablokiga toodetakse samaaegselt elektrienergiat. Seni ajani on tänu elektrienergia tootmisel tekkiva jääksoojuse kasutusele tagatud Narvas Eesti soodsaim kaugküttehind¹.

Siiski tuleb selgitada, et elektrienergia ning seega ka soojuse tootmise võimalikkus sõltub elektrienergia hinna konkurentsivõimest elektriturul. Kõnealune energiablokk kasutab energia tootmiseks suures osas põlevkivi ning on võimeline kasutama soodsate turutingimuste juures ka kuni 50% ulatuses väheväärtuslikku jäätmepuitu. Põlevkivi kasutamine toob endaga energia tootmisel kaasa suhteliselt suures ulatuses CO₂ õhku paiskamist, mille eest peab aga saastaja Euroopa saastekvooti ostma. See lisakulu tuleb lisada nii elektrienergia tootmise kui ka soojuse tootmise kulusse ehk osaliselt katab selle kulu ka kaugküttetarbija.

Balti elektrijaama 11. energiablokk on rajatud 1960. aastal, selle turbiini rekonstrueeriti olulises ulatuses 2004. aastal. Selle energiabloki esmane ülesanne on toota elektrienergiat, mistõttu on sealne soojuse tootmise kasutegur võrreldes tänapäevaste tehnoloogiatega (näiteks uus soojuse ja elektri koostootmisjaam) madal. See omakorda tähendab, et soojuse tootmiseks kasutatakse

¹ Konkurentsiameti kooskõlastatud soojuse piirhinnad - <https://www.konkurentsiamet.ee/et/vesi-soojus/soojus/kooskolastatud-soojuse-piirhinnad>

tänapäevase tehnoloogiaga võrreldes oluliselt rohkem kütust.

Euroopa Liidu lähituleviku energia- ja kliimapoliitika ei soosi ühegi linna soojusvarustuse tagamist ebatõhusa ja osaliselt fossiilset kütust kasutava energiaplokiga. Üha kasvav saastekvoodi hind (hetkeseisuga ca 52 €/t)² ning fossiilse kütuse ja biokütuse koospõletamise üha karmistuvad regulatsioonid on juba tänaseks muutnud Balti elektriyaama 11. energiaplokis elektrienergia tootmise suurel osal aastast majanduslikult ebamõistlikuks. Lähitulevik ei too sellele olukorrale ka leevendust. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001 sätestab ka täiendavaid kriteeriume biomassi kasutuses (vt täpsemalt direktiivi artikkel 29)³ taastuvenergia tootmisel. Kõnealune direktiiv võetakse Eestis üle energiamajanduse korralduse seaduse ja teiste seaduste muutmisega⁴. Selle järgi ei ole võimalik riigi taastuvenergia eesmärkides arvestada sellise energiaga, mis ei vasta säästlikkuse kriteeriumitele (vt eelnõu § 1 p 8). Kuigi kõnealused kriteeriumid ei ole veel siseriiklikusse õigusesse üle võetud, on Euroopa Komisjon juba otsustanud alustada läbirääkimisi nende nõuete karmistamiseks. Euroopa Komisjoni poolt hiljuti avaldatud algatuste järgi⁵ on võetud suund biomassi järjest suuremaks väärindamiseks. Paketi kohaselt peaks metsast saadav biomass võetama energiatootmises kasutusse alles siis, kui see ei sobi muuks kõrgema lisandväärtusega kasutuseks või ümbertöötlemiseks. Seega peab biomassi kasutus energeetikas muutuma lähitulevikus järjest tõhusamaks, et sellest saaks tarbijatele energiat majanduslikult mõistlikul viisil toota.

Seega võib eeldada, et lähitulevikus muutub suurtes, energiat ebatõhusalt kasutavates kätistes biomasskütuste kasutamine karmistuvate regulatsioonide tõttu järjest keerulisemaks ja seeläbi majanduslikult ebamõistlikumaks. See omakorda võib tuua Balti elektriyaama 11. energiaploki jätkuva käitamisega kaasa olulised nii majanduslikud kui soojusvarustuse riskid soojuse tootjale ja Narva linna kaugküttetarbijale.

Lisame, et ka Narva linnavalitsus ja Eesti Energia AS on antud küsimuses pöördunud Rahandusministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole palvega leida senise lahenduse asemel Narva kaugküttega varustamiseks põlevkivist sõltumatu soojuse tootmisallikas⁶.

Eeltoodud arvesse võttes leiame, et Narva võrgupiirkonnas ei pruugi energia- ja kliimapoliitikat silmas pidades seni hästi toimunud soojusvarustus lähitulevikus olla enam kooskõlas kaugkütteseaduse § 1 lõikes 2 sätestatud põhimõtetega tagada usaldusväärne, efektiivne, põhjendatud hinnaga ning keskkonnanõuetele ja tarbijate vajadustele vastav soojusvarustus. Seetõttu on oluline astuda järgmiseid samme Narva linna kaugkütte tootmise jätkusuutlikuks

² EAU hind ICE kauplemisplatvormil - <https://www.theice.com/products/197/EUA-Futures/data?marketId=400185>

³ Direktiiv (EL) 2018/2001 artikkel 29 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32018L2001#d1e3705-82-1>

⁴ Energiamaajanduse korralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 382SE - <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/18d86acd-7d58-4219-ac63-5fd6be58a90b/Energiamajanduse%20korralduse%20seaduse%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>

⁵ Euroopa Komisjoni algatus roheleppe elluviimiseks - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3541

⁶ Narva linnavalitsuse ja Eesti Energia AS 13.05.2021 ühispöördumine rahandusministri ja majandus- ja taristuministri poole nr 1.15/1436.

ümberkorraldamiseks.

Narva linna soojusega varustamise jätkusuutlikkuse tagamiseks on Vabariigi Valitsus kavandamas õiglase ülemineku fondi vahenditest Ida-Virumaale 20 miljonit eurot piirkonna soojusvarustuse lahti sidumiseks põlevkivist⁷. Toetusmeetme, mille alusel vastav toetus kaugküttesektorisse suunatakse, töötab välja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostöös SA Keskkonnainvesteeringute Keskusega ning see töö on juba alanud. Esialgsete plaanide kohaselt oleks meetmest võimalik saada investeeringutoetust Narva linna soojusvarustuse põlevkivist lahtisidumiseks ning senise lahenduse asendamiseks uue ja tõhusa soojuse tootmisega. Investeeringutoetuse saamine kavandatakse siduda võrgupiirkonnas välja kuulutatud kaugkütteseaduse §-s 14¹ nimetatud soojuse ostukorralduse võitmisega. Taotlusvooru väljakuulutamine sõltub Eesti õiglase ülemineku kava kinnitamisest Euroopa Komisjoni poolt. Kõigi eelduste kohaselt kinnitatakse see 2021. aasta lõpus. Meetme abil rajatav tootmiseseade peaks valmima hiljemalt 2026. aastal. Samuti on Ida-Viru piirkonnas paiknevate kaugküttesüsteemide moderniseerimiseks võimalik taotleda vahendeid kavandatavatest struktuurifondide meetmetest⁸.

Näeme, et praegu on suurepärase võimalus välisvahendite abil Ida-Viru piirkonna kaugküte tulevikukindlaks muuta. Antud juhul on võtmetähtsusega tõhus koostöö nii soojusettevõtjate kui Konkurentsiametiga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Timo Tatar

energeetika ja maavarade asekanstler

Rein Vaks

625 6347 Rein.Vaks@mkm.ee

⁷ <https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/regionaalareng-ja-poliitika/ida-viru-ja-kagu-eesi>

⁸ <https://rtk.ee/toetusfondid-ja-programmid/euroopa-liidu-valisvahendid/2021-2027-planerimine>